

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Betydelsen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen

Ska regler från en eller två länders lagar tillämpas på konsumentavtalet?

Filosofie kandidatuppsats i affärsjuridik

Författare: Annica Lundin

Handledare: Marie Larsson Linton

Framläggningsdatum 2010-05-17

Jönköping Maj 2010

Kandidatuppsats i affärsjuridik

Titel:	Betydelsen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen – Ska regler från en eller två lagar tillämpas på konsumentavtalet?
Författare:	Annica Lundin
Handledare:	Marie Larsson Linton
Datum:	2010-05-17
Ämnesord	Internationell privat- och processrätt, Rom I-förordningen, Artikel 6 Rom I-förordningen, Lagvalsfrågan, Russinteorin, Gränsöverskridande konsumenträtt

---

Sammanfattning

EU:s inre marknad med fri rörlighet för bland annat varor har skapat ett ökat handelsutbyte över gränserna även för konsumenter. När en tvist uppstår i ett konsumentavtal med internationell karaktär är frågan bland annat vilken lag som ska tillämpas på tvisten. Inom EU regleras lagvalsfrågan i Rom I-förordningen.

Enligt huvudregeln i artikel 6.1 i Rom I-förordningen ska lagen i landet där konsumenten har sin vanliga vistelseort tillämpas. I artikel 6.2 i Rom I-förordningen ges parterna möjligheten att göra ett gemensamt lagval, dock med begränsningen att det inte får vara till nackdel för konsumenten jämfört med huvudregeln. Ett tolkningsproblem uppstår då den partsvalda lagen till vissa delar är till nackdel för konsumenten, men till fördel i andra delar.

Ett sätt att lösa tolkningsproblemet är genom en tillämpning av den så kallade russinteorin. Konsumenten tillåts då att välja de för honom mest gynnsamma reglerna ur respektive lag och därigenom skapa ett mycket långtgående skydd som inte kan erhållas enligt någon nationell rättsordning. Alternativet är att lösa problemet genom att en lag tillämpas på hela avtalet. Konsumenten väljer då en regel ur någon av lagarna och den lagen blir därigenom tillämplig på hela avtalet.

Frågan är vilken av tolkningsmetoderna som kan anses mest lämplig för att lösa problemet med tillämpningen av artikel 6.2. För att besvara frågan har en analys av respektive alternativ gjorts. Dessutom har tre tolkningsmetoder från EU-domstolen använts för att utröna vilket tolkningsalternativ som är mest lämpligt.

Både russinteorin och alternativet med en lag har både för- och nackdelar. Russinteorin ger ett mer långtgående skydd för konsumenten och för därför också med sig stora nackdelar för näringsidkaren och möjliga negativa effekter på den inre marknaden. Alternativet med en lag ger inte ett lika långtgående skydd, det är dock tillräckligt med en lag för att överensstämma med målen om att skydda konsumenten. Nackdelarna för näringsidkaren är inte lika många eller omfattande och den inre marknaden bör inte heller påverkas i någon större utsträckning av alternativet.

Sammantaget leder tolkningsmetoderna från EU-domstolen till att alternativet med en lag som tillämpas på hela avtalet anses som den bästa lösningen på tolkningsproblemet i artikel 6.2 i Rom I-förordningen.

Bachelor's Thesis in Business Law

Title: The meaning of article 6.2 of the Rome I Regulation – Shall rules from one or two laws be applied on the consumer contract?

Author: Annica Lundin

Tutor: Marie Larsson Linton

Date: 2010-05-DD

Subject terms: **Private International Law, The Rome I Regulation, Article 6 of the Rome I Regulation, The applicable law in cross-border contracts, Cross-border consumer rights**

Abstract

When a dispute occurs because of a cross-border consumer contract the question about which law that should be applicable to the contract arises. The law of the country where the consumer has his habitual residence should be applicable to the contract according to the principle rule in article 6.1 of the Rome I Regulation. Article 6.2 of the Rome I Regulation is making it possible for the parties to choose which law they prefer to be applicable to the contract. Such a choice may not, however, have the result of depriving the consumer of the protection afforded to him according to the principle rule. There is a problem with how this article should be interpreted when the law chosen by the parties is partially depriving the consumer of the protection in the law of habitual residence. One way to solve the problem is to apply rules from the chosen law in all cases except when it is depriving the consumer of the protection in the law of habitual residence. Such a procedure would offer a very far-reaching protection for the consumer. A far-reaching protection like that cannot be offered in any country's legal system. The alternative solution to the problem of interpretation is that one law should apply to the entire contract. When the consumer picks one rule in one of the legal systems that legal system should be applied on the entire contract. The question is which one of these two alternatives that is most suitable to solve the problem with the interpretation of article 6.2 of the Rome I Regulation. An analysis has been made of each alternative to answer the question. In addition, three interpretation methods which are common in the European Court of Justice have been used to find out which alternative that is most suitable to solve the problem with.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte och avgränsning.....	3
1.3	Metod och material.....	4
1.4	Tolkningsmetoder från EU-domstolen	5
1.4.1	Autonom tolkningsmetod	5
1.4.2	Teleologisk tolkningsmetod	5
1.4.3	Olika språkversioner	6
2	Konsumentavtal enligt artikel 6 Rom I-förordningen.....	7
2.1	Avtalet	7
2.2	Konsumenten	8
2.3	Näringsidkaren	10
2.4	Skyddsvärda situationer	10
3	Analys av de två tolkningsalternativen.....	12
3.1	Blandning av de mest gynnsamma reglerna	12
3.1.1	Vad innebär alternativet?	12
3.1.2	För- och nackdelar med alternativet	13
3.1.2.1	<i>Partsautonomi – den gemensamma partsviljan.....</i>	<i>13</i>
3.1.2.2	<i>Dépeçage .....</i>	<i>14</i>
3.1.2.3	<i>Konsumenter som skyddsvärd grupp.....</i>	<i>15</i>
3.1.2.4	<i>Alternativets innebörd för näringsidkaren.....</i>	<i>16</i>
3.1.3	Egna tankar och slutsatser	17
3.2	En lag tillämpas på hela avtalet.....	18
3.2.1	Vad innebär alternativet?	18
3.2.2	För- och nackdelar med alternativet	19
3.2.2.1	<i>Partsautonomi – den gemensamma partsviljan.....</i>	<i>19</i>
3.2.2.2	<i>Dépeçage .....</i>	<i>20</i>
3.2.2.3	<i>Konsumenter som skyddsvärd grupp.....</i>	<i>20</i>
3.2.2.4	<i>Alternativets innebörd för näringsidkaren.....</i>	<i>21</i>
3.2.3	Egna tankar och slutsatser	22
4	Analys av artikel 6.2 Rom I-förordningen	24
4.1	Tolkning enligt den autonoma metoden	24
4.2	Tolkning enligt den teleologiska metoden	25
4.3	Jämförelser av betydelsen i olika språkversioner	27
4.4	Egna tankar och slutsatser	28
5	Sammanfattande tankar och slutsatser	30
	Referenslista	33
	Offentligt tryck.....	33
	Rättspraxis.....	33
	Bibliografi	33

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Europeiska Unionen (EU) har skapat en inre marknad med fri rörlighet för bland annat varor. Denna inre marknad, samt globaliseringen i övrigt, har skapat ett utökad handelsutbyte över gränserna.¹ Ytterligare en faktor som betytt mycket för det utökade handelsutbytet är den ökade tillgängligheten av varor och tjänster genom internet.² En grupp som gynnats av denna utveckling är konsumenter som nu har ett större utbud när de ska välja vilken vara som ska köpas eller vem som ska utföra en tjänst. När konsumenten köper en vara eller tjänst av en näringsidkare uppstår ett konsumentavtal.

Ibland uppstår en tvist mellan konsumenten och näringsidkaren, det kan exempelvis bero på dröjsmål eller fel i varan. Om konsumenten och näringsidkaren är från olika länder uppstår en internationell tvist där frågan, bland annat, är vilken lag som ska tillämpas på avtalet för att lösa tvisten.³

Inom EU har problematiken rörande lagvalsfrågor vid avtalsförpliktelser inom det privaträttsliga området lösts genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I). Att rättskällan är en förordning innebär att den är direkt tillämplig i alla medlemsstater samt att det är EU-domstolen som är högsta instans i vad gäller tolkning av förordningens bestämmelser.⁴

Reglerna om partsautonomi är utgångspunkten i Rom I-förordningen. De återfinns i artikel 3 i förordningen och innebär att parter i ett internationellt avtalsförhållande själva kan välja vilket lands lag som ska vara tillämplig på avtalet. Ett sådant val har en bindande rättslig verkan och vid en tvist ska parternas lagval vara avgörande.⁵ Lagvalet ska

---

¹ KOM (2002) 654 slutlig, Grönbok om omvandlingen av 1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser till ett gemenskapsinstrument och dess revidering I samband därmed, s. 8

² Hill, Jonathan, Cross-border consumer contracts, 1 uppl. Oxford University Press, 2008, Oxford, England, s. 6.

³ Bogdan, Michael, Svensk internationell privat- och processrätt, 7 uppl. Norstedts Juridik, 2008, Stockholm, s. 251.

⁴ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 251-252.

⁵ A.a. s. 254.

vidare, enligt artikel 3.1 i Rom I-förordningen, vara uttryckligt och klart framgå av avtalsvillkoren eller av övriga omständigheter.

Partsautonomi ger en förutsebarhet om enligt vilka regler en tvist om ett avtal kommer att lösas eftersom båda avtalsparter på förhand vet vilken lag som är tillämplig. Om det exempelvis rör sig om ett köpavtal vet båda parter på förhand vilka preskriptionsfrister som är gällande och vilken skyldighet säljaren har vid fel i varan. Ytterligare ett skäl till att acceptera partsautonomi i Rom I-förordningen kan vara att parterna vid internationella affärer har ett större behov av avtalsfrihet än vad som hade varit fallet i nationella affärsförhållanden.⁶

Enligt artikel 3.1 i Rom I-förordningen behöver parternas lagval inte gälla avtalet i sin helhet, det står parterna fritt att begränsa en lagvals klausul till att enbart gälla en del av avtalet. En sådan uppdelning av avtalet kallas *dépeçage*. Parterna kan genom metoden välja olika lagar för olika delar av avtalet.⁷

Tillämplig lag för konsumentavtal avgörs genom artikel 6 i Rom I-förordningen. Enligt huvudregeln för konsumentförhållanden i artikel 6.1 så ska lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort tillämpas. Partsautonomi är enligt artikel 6.2 i Rom I-förordningen accepterat även i konsumentförhållanden.

Att acceptera partsautonomi fullt ut i ett förhållande där konsumenten är att se som svagare part skulle kunna medföra stora nackdelar för konsumenten. Det skulle vara enkelt för näringsidkaren att välja en lag som är mer förmånlig för honom genom att den berövar konsumenten det skydd som konsumenten tillförsäkras i sin lag. Partsautonomin är därför begränsad i konsumentförhållanden genom att den inte får beröva konsumenten det skydd som denne skulle tillförsäkrats enligt tvingande regler i konsumentens lag.⁸ Regeln i artikel 6.1 i Rom I-förordningen är att se som en lägre gräns för vilket skydd en konsument ska tillförsäkras då skyddet i konsumentens lag inte kan sättas ur spel under de förutsättningar som anges i artikel 6 i förordningen.⁹

---

⁶ Pålsson, Lennart, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, 1 uppl. Norstedts Juridik, 1998, Stockholm, s. 43-44.

⁷ A.a. s. 45.

⁸ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 260-261.

⁹ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 70.

Problemet med denna begränsning av partsautonomin är att det inte klart framgår hur den ska tolkas. När det inte är klart hur bestämmelsen ska tolkas är det oklart vilken betydelse den får när parternas gemensamma lagval till någon del är till nackdel för konsumenten jämfört med hemlandets lag.

Begränsningen av partsautonomin i konsumentförhållanden kan innebära att konsumenten blir skyddad av både den partsvalda lagen och lagen i hemlandet. Ett sådant dubbelt skydd skulle erhållas genom att den avtalade lagen används i alla fall utom då den är till nackdel för konsumenten. I de fall den partsvalda lagen är till nackdel för konsumenten skulle den vanliga vistelseortens lag träda in. Konsumenten skulle i så fall erhålla ett bättre skydd än om inget lagval gjorts.

En annan alternativ tolkningslösning är att enbart ett lands lag tillämpas på hela avtalet när någon del är till nackdel för konsumenten jämfört med huvudregeln. Väljer konsumenten att stödja sig på mer gynnsamma bestämmelser i den ena lagen får han också finna sig i att den lagen blir tillämplig på hela avtalet.¹⁰ I ett sådant fall skulle konsumenten vara garanterad skyddet i den vanliga vistelseortens lag, men vid en konflikt mellan de två lagarna skulle han vara tvungen att göra ett val av vilken lag som ska tillämpas på hela avtalet.

Rom I-förordningen är en ny rättsakt och rättsläget är därför oklart på flera punkter, däribland hur begränsningen av partsautonomin i konsumentförhållanden ska tolkas. Uppsatsen erbjuder en diskussion om vilket synsätt som är att se som mest lämpligt med hänsyn till både konsumenternas svagare ställning och skälen bakom Rom I-förordningen.

1.2 Syfte och avgränsning

Syftet med uppsatsen är att utreda om en lagvalsklausul enligt artikel 6.2 i Rom I-förordningen, jämfört med huvudregeln i artikel 6.1 i Rom I-förordningen, innebär att

- ett avtal ska lyda under en blandning av de för konsumenten mest gynnsamma reglerna i två staters lagar, eller
- om endast en stats lag ska tillämpas på hela avtalet.

---

¹⁰ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 77-78.

För att utreda betydelsen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen kommer ledning hämtas från EU-rättsliga tolkningsmetoder som används av EU-domstolen. Det är den autonoma tolkningsmetoden, den teleologiska tolkningsmetoden samt metoden att jämföra olika språkversioner som kommer användas. Vid den sistnämnda metoden kommer den svenska, den engelska och den franska språkversionen av Rom I-förordningen jämföras.

Den lexikala tolkningsmetoden kommer inte användas för att utreda betydelsen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen. Det är själva ordalydelsen som leder till att ett tolkningsproblem uppstår och det går därför inte att använda en bokstavstrogen tolkning. Den kollisionsrättsliga tolkningsmetoden kommer inte heller att användas eftersom det inte är troligt att EU-domstolen kommer använda sig av den tolkningsmetoden då det inte är lämpligt att lämna tolkningen till medlemsstaternas interna domstolar och lagar. Uppsatsen kommer inte heller behandla någon intern rätt när betydelsen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen utreds.

1.3 Metod och material

Uppsatsen har till en början en deskriptiv metod där viktiga begrepp beskrivs för att ge läsaren en grund till resonemanget som förs i analysen. Analysen kommer sedan huvudsakligen genomföras med en problemorienterad metod där problemen identifieras för att sedan lösas med hjälp av för- och emotargument. Analysen kommer även till viss del innefatta en komparativ metod när den svenska, den engelska och den franska språkversionen av Rom I-förordningen jämförs.

För att tolka betydelsen av artikel 6.2 jämfört med artikel 6.1 i Rom I-förordningen har ledning hämtats i förarbeten, praxis och doktrin. Uppsatsen har sin utgångspunkt i artikel 6 i Rom I-förordningen. Hänsyn tas vidare till de inledande skälen till förordningen.

Till Rom I-förordningen finns inga förarbeten. För att få ledning i resonemanget kring, och tankarna bakom, arbetet som så småningom mynnade ut i Rom I-förordningen har ledning hämtats i KOM-dokument rörande förordningen. Eftersom Rom I-förordningen bygger på Romkonventionen¹¹ har även Giuliano/Lagarde-rapporten använts.

---

¹¹ 1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

Då rättspraxis alltjämt saknas eftersom uppsatsens specifika område ännu är oprövat i EU-domstolen har praxis använts i liten utsträckning. Praxis har främst använts för att förklara vissa begrepp i den deskriptiva delen.

Doktrin som behandlar artikel 6 i Rom I-förordningen har använts, liksom doktrin som behandlar motsvarande bestämmelse i Romkonventionen. Användande av doktrin som behandlar Romkonventionen har ansetts lämpligt med samma motivering som anfördes för Giuliano/Lagarde-rapportens tillämplighet.

1.4 Tolkningsmetoder från EU-domstolen

1.4.1 Autonom tolkningsmetod

En grundsten inom EU är att den gemensamma rätten ska gälla lika i de olika medlemsstaterna. Det innebär att begrepp som finns både i den interna rätten och i EU-rätten inte nödvändigtvis ska tolkas lika eftersom det är osannolikt att ett begrepp har samma betydelse i alla medlemsstater.¹²

För att uppnå en sådan frikoppling mellan EU-rätten och den interna rätten används en autonom tolkningsmetod. Metoden innebär att ett begrepp i EU-rätten ges en betydelse som är oberoende av hur samma begrepp tolkas i de enskilda medlemsstaternas interna rätt.¹³

1.4.2 Teleologisk tolkningsmetod

Den teleologiska tolkningsmetoden används på tre sätt av EU-domstolen för att fylla olika syften. För det första används metoden för att tillgodose de syften som finns med en viss bestämmelse. För det andra används metoden för att förhindra att en bestämmelse får orimliga konsekvenser som kunde bli fallet med en bokstavlig tolkning. För det tredje används den teleologiska metoden för att fylla ut de luckor som finns i EU-rätten.¹⁴

---

¹² Mål 283/81 Srl CILFIT och Lanificio di Gavardo SpA mot Ministero della sanità [1982] ECR 3415, p. 19.

¹³ Hettne, Jörgen och Otken Eriksson, Ida, EU-rättslig metod – Teori och genomslag i svensk rättstillämpning, 1 uppl. Norstedts Juridik, 2005, Stockholm, s. 84.

¹⁴ Schermers, Henry G och Waelbroeck, Denis, Judicial protection in the European Union, 6 uppl. Kluwer, 2001, s. 21.

Den teleologiska tolkningsmetoden är den metod som EU-domstolen använder mest. Den traditionella användningen av metoden är den förstnämnda där man använder metoden för att tillgodose de syften som finns bakom en bestämmelse. EU-domstolen väljer, när flera tolkningar av en bestämmelse är möjliga, den tolkning som är närmast syftet bakom den aktuella bestämmelsen. De andra två användningsområdena för metoden är mer kontroversiella då domarna får en självständigare roll och en form av rättsskapande roll.¹⁵

1.4.3 Olika språkversioner

När en gemenskapsrättslig bestämmelse ska tolkas behöver hänsyn tas till att den är avfattad på flera språk. Alla språkversioner har samma giltighet och en jämförelse mellan de olika versionerna kan därför bli nödvändig för att ge rätt tolkning till bestämmelsen.¹⁶ Exempelvis kan en bestämmelse ha en oklar lydelse på ett språk, men betydelsen av bestämmelsen framgår klart av andra språkversioner. Bestämmelsen ska då ges den betydelse som klart framgår i dessa andra versioner.¹⁷ Den här tolkningsmetoden är vanligt förekommande i EU-domstolen.¹⁸

---

¹⁵ Hettne och Otken Eriksson, EU-rättslig metod – Teori och genomslag i svensk rättstillämpning, s. 89-90.

¹⁶ Mål 283/81, p. 18.

¹⁷ Mål C-83/96 Provincia autonoma di Trento och Ufficio del medico provinciale di Trento mot Dega di Depretto Gino SNC [1997] ECR I-05001, p. 13.

¹⁸ Hettne och Otken Eriksson, EU-rättslig metod – Teori och genomslag i svensk rättstillämpning, s. 83.

2 Konsumentavtal enligt artikel 6 Rom I-förordningen

2.1 Avtalet

För att artikel 6 i Rom I-förordningen ska kunna tillämpas måste olika avtalssituationer skiljas åt. Artikel 6 är enbart tillämplig på konsumentavtal, därför måste avtalet mellan näringsidkare och konsument skiljas från avtal mellan näringsidkare och näringsidkare samt konsument och konsument.¹⁹ Avtal mellan näringsidkare och konsument har vissa särdrag som kommer beskrivas nedan.

När konsumentskyddsreglerna ska tolkas och det ska förklaras vad ett konsumentkontrakt är ska en tanke alltid finnas i bakhuvudet. Bestämmelserna ska tolkas i ljuset av dess syften, nämligen att skydda den svagare parten i avtalsförhållandet.²⁰

För att klassificeras som ett konsumentavtal var avtalet enligt Romkonventionen tvungnet att ingås för köp av vara eller utförande av tjänst. Enligt konventionen kunde inga andra avtal vara accepterade för att konsumentskyddsreglerna i dåvarande artikel 5 skulle bli tillämpliga. I Rom I-förordningen finns inga sådana begränsningar. Konsumentskyddet tillämpas på alla avtal mellan en konsument och en näringsidkare, dock med några undantag som förklaras nedan.

I förordningen ställs inga formkrav på konsumentavtalet. Klart är dock att avtalet ska ingås mellan en konsument och en näringsidkare.²¹ Vidare måste avtalet falla inom ramen för näringsidkarens verksamhet. Därutöver ska avtalet uppkomma genom att näringsidkaren bedriver sin verksamhet där konsumenten har sin vanliga vistelseort, alternativt ska verksamheten riktas till det landet. För att ett konsumentavtal ska anses föreligga måste, slutligen, ändamålet med avtalet kunna anses ligga utanför konsumentens näringsverksamhet.²²

---

¹⁹ Hill, Cross-border consumer contracts, s. 3.

²⁰ Giuliano, Mario och Lagarde, Paul, Report on the draft convention on the law applicable to contractual and non-contractual obligations, s. 24.

²¹ Begreppen konsument och näringsidkare förklaras nedan i kapitel 2.2 och 2.3.

²² Larsson, Marie, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, Ak. avh. 1 uppl. Iustus Förlag, 2002, Uppsala, s. 85.

Följden av det ovanstående är att en konsument som söker upp en näringsidkare som inte riktar någon verksamhet till landet där konsumenten har sin vanliga vistelseort inte är skyddad av reglerna i artikel 6 i Rom I-förordningen. Detsamma gäller om avtalets ändamål inte faller inom näringsidkarens affärs- eller yrkesverksamhet eller om det inte faller utom konsumentens verksamhet.

Avtalet får inte röra transport eller försäkringar. Om så är fallet regleras lagvalet av artikel 5 respektive 7 i Rom I-förordningen oavsett om det är ett konsumentavtal eller inte. Ytterligare undantag finns i artikel 6.4 a-e i Rom I-förordningen. Det rör sig bland annat om tjänsteavtal som uteslutande ska utföras i ett tredje land, transportavtal samt sakrätt i eller hyra av fast egendom, rättigheter och skyldigheter tillhörande vissa finansiella instrument samt avtal som ingås i vissa multilaterala system. Till transportavtal räknas inte paketresor och från avtal om fast egendom borträknas nyttjanderätt på tidsdelningsbasis.²³

Om ovanstående kriterier är uppfyllda, och undantagen inte är det, är avtalet att se som ett konsumentavtal enligt artikel 6 i Rom I-förordningen med följderna att konsumenten tillförsäkras artikelns skydd. Om kriterierna om placeringen eller riktningen av näringsidkarens verksamhet inte är uppfyllda ska avtalet, enligt artikel 6.3 i Rom I-förordningen, bedömas enligt förordningens huvudregler i artiklarna 3-4.

2.2 Konsumenten

För att ett avtal ska ses som ett konsumentavtal enligt Rom I-förordningen och falla inom tillämpningsområdet av artikel 6 ställs krav på bland annat konsumenten. För att en person ska anses vara en konsument enligt artikel 6.1 Rom I-förordningen är ett grundläggande krav att det rör sig om en fysisk person. Juridiska personer kan aldrig ses som konsumenter enligt förordningen.²⁴

Vidare ska avtalet som ingås av denna fysiska person ingås för ändamål som kan anses ligga utanför dennes näringsverksamhet. Avtalet ska alltså röra något som kan härledas

---

²³ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 262.

²⁴ Jämför med Rådets förordning (EG) nr 44/2001 (Bryssel I-förordningen). Där ställs inte kravet att en konsument ska vara en fysisk person. I Bryssel I-förordningens artikel 15 nämns bara "... en person, konsumenten...". Att förordningarna som behandlar lagvalsfrågan respektive domstols behörighet har olika definitioner av konsumentbegreppet är en intressant fråga, av utrymmesskäl lämnas den dock därhän.

till konsumentens personliga leverne. En näringsidkare som köper något inom ramen för sitt verksamhetsområde kan inte ses som en konsument. Om en näringsidkare däremot, exempelvis, köper en spis som är avsedd för privat bruk är han att se som konsument.²⁵

Konsumentskyddsreglerna är enbart tillämpliga när det är en näringsidkare som säljer till en konsument. Den omvända situationen att en privatperson exempelvis säljer sin bil till en bilhandlare leder antagligen inte till att privatpersonen är att se som konsument och ska skyddas enligt förordningen.²⁶

En fråga som inte ges något svar i Rom I-förordningen är om det måste framgå för näringsidkaren att avtalsparten är konsument. Enligt Giuliano och Lagarde så faller en sådan situation utanför artikel 6 i Rom I-förordningen²⁷ om näringsidkaren inte förstod, och inte heller borde ha förstått, att motparten var konsument.²⁸

Även Pålsson har ett liknande resonemang. Om en näringsidkare sluter ett avtal och är omedveten om att motparten är konsument blir följden att skyddsreglerna för konsumenter inte blir tillämpliga. Näringsidkaren måste dock vara i god tro för att skyddsreglerna ska sättas ur spel. I den omvända situationen när en konsument sluter ett avtal med en part som han, i god tro, förmodar är en näringsidkare blir också följden den motsatta. Artikel 6 i Rom I-förordningen anses i det fallet vara tillämplig även om konsumentens motpart inte är en näringsidkare.²⁹

Nyare litteratur anför samma resonemang. Det anføres att näringsidkaren åtminstone borde ha insett att avtalsparten var en konsument för att artikel 6 i Rom I-förordningen ska bli tillämplig. Resonemanget motiveras av en sådan tolkning gjordes på motsvarande bestämmelse i Romkonventionen. Därför anses tesen förenlig med behovet av en rättssäkerhet. Den skulle upprätthållas genom att kraven på konsumenten inte ändras.³⁰

---

²⁵ Giuliano/Lagarde-rapporten, s. 24.

²⁶ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 72.

²⁷ Dåvarande artikel 5 i Romkonventionen. Syftet att skydda den svagare parten är dock detsamma och ledning bör därför kunna hämtas från rapportens resonemang.

²⁸ Giuliano/Lagarde-rapporten, s. 24.

²⁹ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 73.

³⁰ Ragno, Francesca, The law applicable to consumer contracts under the Rome I Regulation, från Ferrari, Franco och Leible, Stefan, Rome I Regulation – The law applicable to contractual obligations in Europe, 1 uppl. European Law Publishers, 2009, München, Tyskland, s. 134-135.

Det verkar således som att det finns ett krav på att konsumenten ska vara synbar. Med det menas att det ska vara så klart för näringsidkaren att avtalsparten är konsument så att han inser eller, åtminstone, borde ha insett det.³¹

2.3 Näringsidkaren

Det ställs inte bara krav på att ena avtalsparten är konsument för att avtalet ska klassificeras som ett konsumentavtal. För att konsumenten ska erhålla det skydd som artikel 6 i Rom I-förordningen erbjuder måste motparten vara en näringsidkare. Även näringsidkaren har vissa, om än inte så många, definitioner att uppfylla.

För att en person ska ses som en näringsidkare enligt förordningen så ska det vara en person som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet. Om denna person är fysisk eller juridisk har ingen betydelse för tillämpligheten av artikel 6 i Rom I-förordningen.³²

För att en konsument ska kunna tillgodogöra sig skyddet i artikel 6 Rom I-förordningen ska han alltså handla av någon som inte gör privata affärer, han kan inte heller köpa något som ligger utanför en näringsidkares näringsverksamhet. Konsumenten kan exempelvis inte köpa en bil av en möbelförsäljare och vara skyddad av reglerna i artikel 6 i Rom I-förordningen.

I övrigt ställs inga specifika krav på näringsidkaren. Så länge det rör sig om en person som handlar inom sin näringsverksamhet så är det en godkänd avtalspart för att konsumentreglerna i artikel 6 i Rom I-förordningen ska bli tillämpliga.

2.4 Skyddsvärda situationer

I den tidigare Romkonventionen var det enbart avtal om köp av varor eller tjänster som omfattades av konsumentskyddsreglerna, dessutom ställdes det krav på hur avtalen var ingångna med tre skyddsvärda situationer.³³ Enligt konventionen var det bara situationen när en konsument köpte en vara eller tjänst som ansågs skyddsvärd.

---

³¹ Larsson, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, s. 87.

³² Hill, Cross-border consumer contracts, s. 3.

³³ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 72-74.

I Rom I-förordning finns ingen begränsning till avtal om varor eller tjänster mellan konsumenter och näringsidkare för att konsumentskyddet ska bli tillämpligt. De skyddsvärda situationerna är dock begränsade till att avtalet måste falla inom näringsidkarens verksamhet. Verksamheten ska bedrivas i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller så ska verksamheten riktas till det landet. Avtalet som ingåtts ska utöver det falla inom ramen för samma verksamhet.

De skyddsvärda situationerna för konsumenter begränsas ytterligare av att konsumentskyddet inte är tillämpliga på transportavtal, om det inte rör paketresor, eller försäkringsavtal. Skyddet är inte heller tillämpligt på avtal om tjänster om de ska utföras i ett tredje land, avtal om fast egendom bortsett från nyttjanderätt på tidsdelningsbasis, rättigheter och skyldigheter tillhörande vissa finansiella instrument samt avtal som ingås i vissa multilaterala system.

Jämfört med Romkonventionen är det följaktligen fler situationer som anses skyddsvärda i Rom I-förordningen. I grunden omfattas alla avtal mellan konsumenter och näringsidkare, med ovannämnda undantag, till skillnad från förr då konsumentskyddet var begränsat till avtal om varor och tjänster. Kraven på omständigheterna under vilka ett avtal ingås är även de lägre ställda idag då det inte längre rör sig om att någon av tre situationer är tvungen att vara uppfylld. Tidigare krävdes bland annat att ett anbud riktades till konsumenten i dennes hemland och att konsumenten vidtog de nödvändiga åtgärderna för att ingå avtal i det landet. Nu krävs endast att näringsidkaren bedriver affärsverksamhet i konsumentens land eller på något sätt riktar sådan verksamhet dit samt att avtalet faller inom verksamheten.

3 Analys av de två tolkningsalternativen

3.1 Blandning av de mest gynnsamma reglerna

3.1.1 Vad innebär alternativet?

Enligt huvudregeln i artikel 6.1 Rom I-förordningen ska ett konsumentavtal vara underkastat lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort. Eftersom artikel 6.2 i Rom I-förordningen accepterar en begränsad partsautonomi även i konsumentförhållanden uppstår ett tolkningsproblem om lagen som parterna valt är till nackdel för konsumenten i vissa avseenden men inte i andra.

Det första alternativet som kan tillämpas som lösning på problemet är att konsumenten får plocka det mest gynnsamma ur både den avtalade lagen och lagen som ska tillämpas enligt huvudregeln, det vill säga konsumentens lag. I doktrinen brukar detta alternativ kallas för russinteorin eftersom konsumenten, så att säga, tillåts plocka russinen ur kakan.³⁴

Som exempel på hur russinteorin tillämpas kan följande situation användas. En konsument i landet X köper en vara av en näringsidkare i landet Y och alla kriterier i artikel 6.1 i Rom I-förordningen är uppfyllda. Köpavtalet är därmed att se som ett konsumentavtal enligt förordningen. Köpavtalet innefattar även en lagvalsklausul som hänvisar till lagen i landet Y. Enligt artikel 6.2 är en sådan lagvalsklausul tillåten, men den får inte beröva konsumenten det skydd som tillförsäkras honom eller henne enligt tvingande regler i landet där han eller hon har sin vanliga vistelseort.

Antag vidare att en tvist uppstår på grund av fel i varan, att preskriptionstiden för att påtala ett sådant fel har inträtt enligt lagen i landet Y men inte enligt lagen i landet X. Antag vidare att för ett sådant fel som uppstått i varan så har man i landet Y rätt till omleverans medan man i landet X har rätt till avhjälpande.

Svaret på frågan om vad som är mest gynnsamt gällande preskriptionstiden är självklart. För konsumenten skulle reglerna om preskriptionstid i landet Y innebära en inskränkning jämfört med reglerna i samma fråga i lagen i landet X.

---

³⁴ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 261.

Vad som är mest gynnsamt av omleverans jämfört med avhjälpande är inte lika självklart. Omleverans kan dock ses som ett bättre alternativ eftersom man då får en ny vara leverad istället för att skicka tillbaka den ursprungliga varan och vänta på att den blir lagad.

Russinteorin skulle i det här exempel fallet innebära att preskriptionstiden inte inträtt enligt reglerna i landet X, där konsumenten har sin vanliga vistelseort. Därför är de reglerna mer gynnsamma för konsumenten jämfört med reglerna enligt den valda lagen. I frågan om vad konsumenten kan kräva för ersättning är reglerna i lagen i landet Y mer gynnsamma för konsumenten. Konsumenten kan därför kräva omleverans enligt den partsvalda lagen. Russinteorin leder alltså till att konsumenten får rätt att grunda sin talan mot näringsidkaren på regler ur två rättsordningar.

3.1.2 För- och nackdelar med alternativet

3.1.2.1 Partsautonomi – den gemensamma partsviljan

Partsautonomi är en grundläggande internationell rättighet.³⁵ Rättigheten är även erkänd i konsumentförhållanden med vissa begränsningar.³⁶ En sådan gemensam partsvilja bör respekteras. Russinteorin kan anses respektera den gemensamma partsviljan genom att den är giltig i de delar som partsviljan inte ger konsumenten ett sämre skydd än vad som varit fallet om parterna inte utnyttjat rättigheten till att införa en lagvalsklausul.

Grundtanken bakom partsautonomi är dock att det ska finnas en förutsebarhet och enkelhet med parternas lagval.³⁷ Om två avtalsparter inkluderar en lagvalsklausul vet de båda vilka regler som ska tillämpas på avtalet, det är det som ger förutsebarhet med ett lagval. Genom en sådan förutsebarhet uppnås en enkelhet för parterna då de båda därmed har vetskap om vilka rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet. Det kan ifrågasättas om dessa bakomliggande tankar respekteras vid ett accepterande av russinteorin.

En lagvalsklausul mellan en näringsidkare och en konsument är kanske till vissa delar till nackdel för konsumenten jämfört med huvudregeln. Att på förhand veta vilka regler

---

³⁵ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 43.

³⁶ Se ovan, avsnitt 1.1 Bakgrund.

³⁷ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 43.

som är till fördel eller nackdel för konsumenten kräver att parterna har god insikt i två rättsordningar. Sannolikheten att någon av parterna besitter sådan kunskap får anses liten, speciellt när det gäller konsumenten. Parterna vet inte på förhand vilka delar av avtalet som kommer bedömas enligt vilken rättsordning. Därmed blir det svårt att se hur tanken att uppnå förutsebarhet och enkelhet för parterna uppfylls med en tillämpning av russinteorin. Med ett sådant resonemang skulle russinteorin leda till att enkelheten och förutsebarheten undergrävs.³⁸

I de flesta fall torde det vara näringsidkaren som inför en lagvalsklausul i avtalet eftersom konsumenten oftast inte har möjlighet att förhandla om avtalet. Konsumenten ställs då inför en ”take it or leave it”-situation och får antingen acceptera avtalet som det ser ut eller så blir det inget köp. Att hänvisa till respekten för den gemensamma partsviljan för att rättfärdiga russinteorin måste därför vara felaktigt.³⁹ Tvärtom kan ett accepterande av russinteorin leda till att respekten för partsviljan urholkas.⁴⁰

3.1.2.2 Dépeçage

Dépeçage ses som en naturlig utveckling av partsautonomin. Det har sedan länge varit accepterat att avtalsparter inför en lagvalsklausul i avtalet. Efter accepterandet av partsautonomin sågs det som ett naturligt steg att parterna också skulle ha friheten att göra ett lagval för en viss del av avtalet. Om parterna anser att det är nödvändigt kan ett avtal innehålla flera partiella lagval.⁴¹

Russinteorin kan ses som en sådan uppdelning av avtalet så att olika delar lyder under olika lagar. När en näringsidkare och en konsument sluter ett avtal med en lagvalsklausul kan klausulen ses som en önskan om att olika lagar ska tillämpas på olika delar av avtalet i den mån som konsumentens lag är mer förmånlig för honom.

Resonemanget om dépeçage skulle därför kunna anses tala för russinteorin. Det bör dock beaktas att parterna kanske inte inser att ett lagval kan leda till att regler ur flera rättsordningar blir tillämpliga på avtalet. Kanske inser parterna inte heller vad det får för

---

³⁸ Larsson, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, s. 135.

³⁹ A.st.

⁴⁰ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 77.

⁴¹ A.a. s. 45.

konsekvenser, främst då för näringsidkaren när konsumenten erhåller ett väldigt långtgående skydd.

I litteraturen har en motsatt ståndpunkt angående dépeçage framförts. Det anses att dépeçage enbart bör accepteras när avtal är komplicerade och innehåller många element som kan separeras på ett naturligt sätt utan att motsägelser uppkommer.⁴² Med ett sådant synsätt blir dépeçage snarare ett argument mot russinteorin eftersom konsumentavtal sällan är så komplicerade med ett innehåll som tydligt skiljer olika delar ifrån varandra.

3.1.2.3 Konsumenter som skyddsvärd grupp

Konsumenter anses vara en skyddsvärd grupp i Rom I-förordningen och deras intressen bör därför skyddas av lagvalsregler som är mer gynnsamma än vad de allmänna reglerna är.⁴³ En tillämpning av russinteorin skulle ge konsumenter ett mycket långtgående skydd eftersom det tillåter att gynnsamma regler från flera rättssystem tillämpas samtidigt.⁴⁴ Förordningens övergripande mål om att skydda konsumenter kan tala för att russinteorin ska tillämpas.

Det kan dock ifrågasättas om tanken bakom förordningen är att ge konsumenter ett så långtgående skydd som russinteorin medger och som ingen nationell rättsordning ger. Ett sådant långtgående konsumentskydd kanske inte heller kan motiveras av målen med förordningen då det ur konsumentskyddssynpunkt bör vara fullt tillräckligt med skyddet i konsumentens interna regler.⁴⁵

Att EU skulle skapa en förordning vars mål möjliggör för konsumenter inom unionen att få ett skydd som inte ges enligt någon medlemsstats interna rätt kan inte anses troligt. Målen ska därför inte ges en så vid betydelse utan konsumentskyddet bör anses tillgodosett genom den miniminivå som huvudregeln försäkrar.⁴⁶

---

⁴² Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 45.

⁴³ Skäl 23 till Rom I-förordningen.

⁴⁴ Larsson, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, s. 135.

⁴⁵ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 77.

⁴⁶ Larsson, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, s. 135.

3.1.2.4 Alternativets innebörd för näringsidkaren

Ett sådant långtgående skydd som russinteorin skulle innebära för konsumenterna skulle ske på bekostnad av näringsidkarens intressen.⁴⁷ Samtidigt som konsumenten hela tiden kan förlita sig på de mest gynnsamma bestämmelserna blir det alltid till nackdel för näringsidkaren då han drabbas ”hårdare” än om bara en rättsordning tillämpades.

Visserligen är det oftast just näringsidkaren som inför en lagvalsklausul och det kan ses som att han får stå för konsekvenserna av att välja en lag som ger ett sämre skydd för konsumenten än vad denne har rätt till enligt huvudregeln.⁴⁸ Frågan är dock hur den interna marknaden kommer att påverkas av att näringsidkarens intressen får stå tillbaka för att konsumenterna ska tillförsäkras ett så långtgående skydd som russinteorin innebär.

En möjlig effekt är att näringsidkare sällan vill handla med konsumenter över gränserna. Sådana effekter skulle stå i kontrast mot EU:s strävan efter en fri inre marknad där varor ska kunna säljas utan restriktioner till alla medlemsstater.⁴⁹ Att näringsidkare bara vill sälja till inhemska konsumenter skulle leda utvecklingen bakåt och konsumenterna skulle inte längre ha lika stor valfrihet och möjlighet till jämförelse av exempelvis pris och kvalitet.

Ytterligare en möjlig effekt är att näringsidkare inte utnyttjar möjligheten att göra ett lagval på grund av den höga osäkerheten kring vilka regler som faktiskt kommer tillämpas på avtalet om det skulle uppstå en tvist.⁵⁰ Det är inte alltid som en lagvalsklausul är till nackdel för konsumenten, beroende på vilken lag som väljs kan konsumenten ges ett bättre skydd än vad som vore fallet om konsumentens lag tillämpades. Att näringsidkare då väljer att inte använda sig av lagvalsklausuler i konsumentkontrakt gör att de undandrar möjligheten till ett bättre skydd för konsumenter i länder med en mindre gynnsam lagstiftning.

---

⁴⁷ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 262.

⁴⁸ Larsson, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, s. 135.

⁴⁹ A.a. s. 136.

⁵⁰ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 262.

3.1.3 Egna tankar och slutsatser

Det finns både för- och nackdelar med att tillämpa russinteorin när en lagvalsklausul är till nackdel för konsumenten jämfört med huvudregeln. Fördelarna består främst av respekten för den gemensamma partsviljan och att man bör värna konsumentens skyddsvärda ställning som svagare part, men även dépeçage kan användas som argument för en tillämpning av russinteorin.

Respekten för den gemensamma partsviljan och konsumentens skyddsvärda ställning är starka argument för att man faktiskt ska tillämpa russinteorin. Dock finns mycket frågetecken kring de här argumenten och om de leder till att syftet bakom partsautonomin istället undergrävs genom ett alltför långtgående skydd för konsumenten.

När verkligheten nästan alltid innebär att det är näringsidkaren som ensidigt författar avtalsvillkoren med en konsument finns det inte en gemensam partsvilja av de mått som är vanliga mellan jämlika avtalsparter. Inte heller upprätthålls förutsebarheten med ett gemensamt lagval eftersom parterna inte på förhand kan förutse vilka regler som kommer att bli tillämpliga. Sammantaget leder det till att argumenten om respekt för partsviljan förlorar mycket i slagkraft och att det egentligen enbart återstår ett riktigt starkt argument för en tillämpning av russinteorin.

Även det andra starka argumentet möter motstånd i att russinteorin leder till ett alltför långtgående skydd för konsumenten då denne tillåts leva i "den bästa av världar" med en starkare skyddslagstiftning än vad som är möjligt att erhålla i medlemsstaternas interna rätt. Att konsumenten tillförsäkras ett sådant skydd på bekostnad av näringsidkaren kan inte anses rimligt, inte ens med tanke på konsumentens svagare partsställning. För konsumenten måste det räcka med det skydd som han erhåller enligt huvudregeln. En blandning av flera regler blir dessutom alltför kostsam med många negativa effekter på den fria rörligheten inom den inre marknaden.

Sammantaget leder ovan förda argumentation till att russinteorin inte är helt lämplig som lösning på tolkningsproblemet som artikel 6.2 i Rom I-förordningen leder till. Nackdelarna är alltför många jämfört med fördelarna och det leder till effekter som inte är önskvärda. Det går dock inte att utesluta en tillämpning av russinteorin som lösning på tolkningsproblemet i artikel 6.2 i Rom I-förordningen innan den alternativa tolkningslösningen och EU-domstolens tolkningsmetoder är analyserade.

3.2 En lag tillämpas på hela avtalet

3.2.1 Vad innebär alternativet?

Det andra alternativet som kan användas för att lösa tolkningsproblemet i artikel 6.2 i Rom I-förordningen får till följd att enbart en lag tillämpas på hela avtalet. När parterna har gjort ett lagval som både är till fördel och till nackdel för konsumenten, jämfört med tvingande regler i konsumentens lag, får konsumenten välja vilka regler som han vill ska tillämpas. När konsumenten har valt vilka regler som ska tillämpas får han också finna sig i att det valda regelverket tillämpas på hela avtalet.⁵¹

Även här kommer ett exempel användas för att på ett tydligare sätt visa vad alternativet innebär. För enkelhetens skull används samma förutsättningar som i exemplet ovan i avsnitt 3.1.1.

Situationen som alternativet ska appliceras på är att ett köpavtal har slutits mellan en konsument i staten X och en näringsidkare i staten Y och avtalet innehåller en lagvalsklausul till lagen i landet Y. Varan är behäftad med fel och en tvist uppstår. Till viss del är lagen i staten Y mest förmånlig för konsumenten och i andra delar är lagen i staten X mest förmånlig.

Om det här alternativet tillämpas på situation får det till följd att när konsumenten väljer att utnyttja den längre preskriptionstiden i statens X:s lag får han också finna sig i att han inte kan få omleverans utan istället avhjälpande som är alternativet i lagen i staten X.

I exempelfallet leder tolkningsalternativet till att konsumentens lag blir tillämplig på avtalet och tvisten. I ett annat fall blir utgången kanske den motsatta så att den partsvalda lagen blir tillämplig. Det har dock ingen betydelse, det viktiga är att en lag väljs och att den lagen tillämpas på hela avtalet.

---

⁵¹ Pålsson, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, s. 77-78.

3.2.2 För- och nackdelar med alternativet

3.2.2.1 Partsautonomi – den gemensamma partsviljan

Eftersom partsautonomi är en grundläggande internationell rättighet måste överensstämelsen mellan partsautonomi och det här andra tolkningsalternativet undersökas. Även tankarna bakom partsautonomi, de om förutsebarhet och enkelhet, ska undersökas med fokus på överensstämelsen med alternativet att en lag ska tillämpas på hela avtalet.

Alternativet att en lag ska tillämpas på hela avtalet kan enbart anses respektera den gemensamma partsviljan om konsumenten väljer de mer gynnsamma bestämmelserna i den partsvalda lagen. I den fiktiva situationen i exemplet ovan skulle partsautonomin inte respekteras. Det beror på att när konsumenten väljer de mer gynnsamma reglerna i lagen i staten X blir samma lag tillämplig på hela avtalet.

Det här andra tolkningsalternativet leder till att det uppstår en typ av ”50/50-situation” om den gemensamma partsviljan kommer att respekteras eller inte. Att sannolikheten är 50 procent för att partsautonomin kommer att respekteras kan inte anses tillräckligt för att motivera ett användande av alternativet.

En bristande respekt för partsautonomin i stort kan tyda på att de bakomliggande tankarna med partsautonomin inte heller uppfylls. Argumenten om att det ska finnas en förutsebarhet och en enkelhet för parterna när de gör ett lagval drabbas i det här alternativet av samma problematik som vid en tillämpning av russinteorin. Det krävs att parterna har en god kunskap om två rättsordningar och det kan inte anses vara sannolikt att båda parterna besitter sådan kunskap.

Med en tillämpning av den här andra teorin kommer konsumentens val av regler vara avgörande för vilken lag hela avtalet kommer att underkastas. Det får anses näst intill omöjligt att parterna på förhand vet vad en tvist kommer handla om. När parterna inte kan veta vad tvisten kommer att handla om kan de inte heller veta varken vilka regler som kommer vara mer gynnsamma i den partsvalda lagen eller vilka regler som kommer vara mer gynnsamma i konsumentens lag i det specifika fallet.

Med en användning av alternativet att enbart ett lands regler ska tillämpas på hela avtalet kan det bli så att den lag som kommer att bli tillämplig på avtalet grundas på subjek-

tivitet. Lagen som kommer att tillämpas på hela avtalet blir beroende av vad konsumenten själv anser mest gynnsamt av de två möjliga regelsystemen som kan tillämpas på frågan som det tvistas om. Det kan också bli så att den lag som är mest gynnsam för konsumenten, och därmed tillämpas på hela avtalet, avgörs av domstol.⁵² Vad en domstol kommer att anse i en sådan fråga är ännu svårare för parterna att förutse. Summan av det hela blir att någon förutsebarhet inte existerar. I och med det faller också argumentet om enkelhet eftersom enkelheten är en följd av förutsebarheten.

3.2.2.2 Dépeçage

Till skillnad från russinteorin delas avtalet inte upp så att olika delar faller under olika lagar. Det här andra alternativet innebär tvärtom att en lag ska tillämpas på hela avtalet. En diskussion om dépeçage är därför inte relevant när det här andra tolkningsalternativet analyseras.

3.2.2.3 Konsumenter som skyddsvärd grupp

Ett av målen med förordningen är att skydda konsumenter eftersom de anses vara en svagare part i avtalsförhållanden. I Rom I-förordningen skyddas konsumenten genom att lagvalsregler i konsumenttvister bör vara mer gynnsamma än de allmänna lagvalsreglerna.⁵³ Frågan är nu om alternativet att en lag ska tillämpas på hela avtalet överensstämmer med målet med förordningen.

Det här andra alternativet kan leda till att det, vid en uppkommen tvist, är konsumenten själv som väljer vilken av de två möjliga rättsordningarna som ska tillämpas på avtalet och tvisten. Alternativet kan också leda till att det är en domstol som avgör vilken rättsordning som sammantaget är mest gynnsam för konsumenten.

Om det är konsumenten som gör valet om vilken lag han tycker är mest gynnsam, och därmed ska tillämpas på hela avtalet, bör det här andra alternativet vara överensstämmande med målen att skydda konsumenten. Att det ska ses som överensstämmande med målen beror på att konsumenten gör ett aktivt val när tvisten är ett faktum och konsumentens vilja bör i ett sådant fall respekteras.

---

⁵² Larsson, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, s. 138. Frågan om vem som ska avgöra vilka regler som ska anses som mest gynnsamma för konsumenter är intressant. Området ligger dock utanför uppsatsens syfte och lämnas därför därhän.

⁵³ Skäl 23 till Rom I-förordningen.

När en domstol ska avgöra vilken lag som avtalet ska vara underkastad torde de göra bedömningen med konsumentens svagare ställning i beaktande. Den lag som domstolen finner tillämplig på avtalet bör därmed vara densamma som den som anses som mest gynnsam för konsumenten. När det är en domstol som avgör vilken rättsordning som ska tillämpas på avtalet, och i och med det tvisten, bör således även domstolens val ses som överensstämmande med målen för förordningen.

Det kan dock ifrågasättas om situationen att konsumenten eller domstolen väljer den partsvalda lagen överensstämmer med artikel 6.2 i Rom I-förordningen. I artikeln stadgas att partsautonomi inte får ske till nackdel för konsumenten jämfört tvingande regler i konsumentens lag. Vad händer då om vissa regler i den partsvalda lagen är mindre gynnsamma för konsumenten jämfört med dennes lag, men andra regler är mer gynnsamma?

Om konsumenten eller domstolen väljer konsumentens lag uppstår inga problem med överensstämmelsen med artikel 6.2 i Rom I-förordningen. I det fall där den partsvalda lagen väljs för att konsumenten eller domstolen anser att den sammantaget ger ett mer gynnsamt skydd bör det inte ses som ett brott mot artikel 6.2 i förordningen. Ett aktivt val har gjorts och det finns ingen anledning att neka konsumenten en, enligt honom eller domstolen, sammantaget mer gynnsam rättsordning.

3.2.2.4 Alternativets innebörd för näringsidkaren

Tolkningen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen bör inte heller leda till alltför långtgående nackdelar för näringsidkaren och dennes intressen. Frågan som måste utredas är hur en tillämpning av det andra alternativet inverkar på näringsidkarens intressen och om en eventuell inverkan kan anses acceptabel.

Vid en tvist om ett konsumentavtal som innehåller en lagvalsklausul kan det komma att behöva göras ett val mellan den partsvalda lagen och konsumentens lag. Ett val måste göras då den partsvalda lagen är till nackdel för konsumenten i några fall, men inte i andra. För näringsidkaren innebär det en osäkerhet då det inte går att förutsäga vad han kan bli förpliktigad till, exempelvis genom vad konsumenten har rätt att kräva vid fel i vara.

Ofta är det dock näringsidkaren som författar avtalsvillkoren i ett konsumentavtal och däri inför en lagvalsklausul. Om näringsidkaren på förhand skulle veta att den här tolk-

ningslösningen används så vore det möjligt att han på förhand hade viss kunskap även om konsumentens lag. Osäkerheten skulle fortfarande finnas kvar eftersom näringsidkaren ändå inte på förhand kan förutse vilken lag konsumenten eller domstolen anser som mest gynnsam för konsumenten. Osäkerheten skulle dock vara betydligt mindre än om två rättsordningar tillämpades samtidigt på avtalet.

Genom att en lag tillämpas på hela avtalet vet näringsidkaren att konsumenten inte kan förlita sig på mer än vad en av de, i fallet, möjliga rättsordningarna tillförsäkras honom. Konsumenten kan aldrig få ett sammanvävt skydd av det för honom mest gynnsamma i både den partsvalda lagen och konsumentens lag.

Eftersom näringsidkaren vet att han vid en tvist inte kan ställas mot en mix av de för konsumenten mest gynnsamma reglerna bör den interna marknaden inte påverkas negativt. Tvärtom bör näringsidkarna ha ett fortsatt intresse av handel över gränserna om konsumenter inte erbjuds ett så långtgående skydd som russinteorin erbjuder.

En tillämpning av alternativet att en lag tillämpas på hela avtalet leder visserligen till en inverkan på näringsidkarens intressen. Inverkan är dock inte så stor att tolkningsalternativet kan anses oacceptabelt att tillämpa.

3.2.3 Eegna tankar och slutsatser

Precis som russinteorin så leder alternativet att en lag ska tillämpas på hela avtalet till att partsautonomin inte kan anses respekterad fullt ut. Visserligen finns det på förhand 50 procents sannolikhet i varje tvist för att konsumenten eller domstolen väljer den partsvalda lagen som tillämplig men det kan inte anses tillräckligt. När en tvist väl har uppkommit och konsumenten ställs inför de båda rättsordningarna är sannolikheten kanske inte längre 50 procent. Konsumenten har då, med hjälp eller på egen hand, erhållit viss kunskap om vilket skydd han erhåller i de olika regelverken. Sammantaget kan det inte anses att partsautonomin respekteras.

Inte heller de bakomliggande tankarna om förutsebarhet och enkelhet kan anses uppfyllda med en tillämpning av det här alternativet. Det får anses orimligt att parterna på förhand vet vilken lag som kommer väljas av konsumenten. Om det är domstolen som väljer tillämplig lag är det ännu svårare för parterna att på förhand förutse vilken lag som avtalet ska vara underkastat.

På grund av att konsumenten eller domstolen väljer den lag som de sammantaget anser vara mest gynnsam för konsumenten är alternativet överensstämmande med målet att skydda konsumenter som svagare part. Även om den partsvalda lagen väljs, trots att den till viss del är till nackdel för konsumenten jämfört med konsumentens lag, leder det inte till att målen inte skulle anses uppfyllda. Den partsvalda lagen väljs i ett sådant fall på grund av att den anses ge ett sammantaget bättre skydd än konsumentens lag. Då skulle det snarare vara så att det inte är överensstämmande med Rom I-förordningens mål att neka konsumenten vad han anser vara en mer gynnsam lagstiftning för honom.

Tolkningsalternativet leder till vissa bekymmer för näringsidkaren. Det blir svårt för denne att på förhand veta vilken lag som konsumenten kommer välja vid en eventuell tvist. Osäkerheten kring vilken lag som kommer tillämpas på avtalet får dock anses mindre än vid en tillämpning av russinteorin. Näringsidkaren vet redan på förhand att en lag kommer tillämpas på avtalet och det ger inte konsumenten ett lika långtgående skydd som om det för konsumenten bästa ur två lagar tillämpades samtidigt.

Trots att alternativet inte respekterar partsautonomin fullt ut så leder det inte till samma oönskade effekter i andra avseenden som russinteorin. Näringsidkaren ställs inte heller inför situation att konsumenten plockar det bästa ur två lagar för att använda emot honom. Det leder till en högre rättssäkerhet mellan parterna. Sammantaget leder resonemanget till att det är mer lämpligt att tillämpa en lag på hela avtalet än att tillämpas russinteorin.

4 Analys av artikel 6.2 Rom I-förordningen

4.1 Tolkning enligt den autonoma metoden

Den autonoma tolkningsmetoden används av EU-domstolen för att frikoppla EU-rätten från den interna rätten i de olika medlemsstaterna. Den autonoma tolkningsmetoden används ofta för att definiera ett visst begrepp, exempelvis konsument. I det här fallet skulle metoden användas för att definiera betydelsen av en hel bestämmelse.

En autonom tolkning av artikel 6.2 i Rom I-förordningen är den troligaste då det skulle förhindra taktiska forumval beroende på vilken stats lagvalsregler som anses lämpligast.⁵⁴ Även artikel 18 i Romkonventionen tyder på att bestämmelsen ska ges en autonom tolkning eftersom det anses att det ska uppnås en enhetlighet vid bestämmelsens tolkning och tillämpning.⁵⁵

En användning av den autonoma tolkningsmetoden är lämplig eftersom problematiken med tolkningen av artikel 6.2 i Rom I-förordningen behöver ges en lösning som är enhetlig inom EU. Det skulle inte vara lämpligt om det lämnades åt medlemsstaternas interna domstolar att tolka bestämmelsen med hjälp av den interna lagen. Risken är att bestämmelsen i artikel 6.2 i Rom I-förordningen i ett sådant fall får olika betydelse i olika medlemsstater. Att bestämmelsen får olika betydelse i de olika medlemsstaterna är inte överensstämmande med målen om konsumenterna som skyddsvärd grupp.

När EU-domstolen ska ge en autonom bestämmelse av innebörden av artikel 6.2 i Rom I-förordningen kommer den väga in olika faktorer. Det som kommer tas hänsyn till kan bland annat vara vad som anses nödvändigt för att bibehålla ett skäligt konsumentskydd, de positiva och negativa effekterna av de möjliga alternativen samt överensstämmandet med förordningen och dess mål.

Med stöd av resonemanget ovan i kapitel 3 får både russinteorin och alternativet att en lag tillämpas på hela avtalet anses bibehålla ett skäligt konsumentskydd. De olika tolkningslösningarna får dock olika effekter där russinteorin med sitt längre gående konsu-

---

⁵⁴ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, s. 252.

⁵⁵ Artikel 18 i Romkonventionen har vägts in vid en bedömning av den autonoma tolkningsmetodens eventuella tillämplighet för att konsumentbestämmelserna i konventionen och förordningen leder till samma tolkningsproblem vad gäller partsautonomi.

mentskydd även har fler negativa effekter. Vad gäller överensstämmandet med förordningen och dess mål är båda tolkningslösningarna möjliga, se nedan i kapitel 4.2 för ett resonemang kring teorierna och dess överensstämmelse med förordningen.

En samlad bedömning leder till att tolkningsalternativet där en lag blir tillämplig på hela avtalet är att föredra framför russinteorin då den har allt för långtgående skydd och negativa effekter på den interna marknaden. Den autonoma tolkningsmetoden ger alltså problematiken i artikel 6.2 i Rom I-förordningen lösningen att en lag ska tillämpas på hela avtalet.

4.2 Tolkning enligt den teleologiska metoden

Ett av användningsområdena för den teleologiska tolkningsmetoden är att tillgodose de bakomliggande syften som finns med unionens olika bestämmelser. För att försöka tolka bestämmelsen i artikel 6.2 jämfört med artikel 6.1 i Rom I-förordningen ska nu förordningens olika syften tas i beaktande.

När Rom I-förordningen arbetades fram ansågs det önskvärt för en fungerande inre marknad att de olika medlemsstaternas lagvalsregler leder till att samma lag tillämpas oavsett vilket lands domstol som tillämpar lagvalsreglerna. Syftet med önskemålen var att skapa en förutsebarhet för hur en tvist kommer att lösas och därmed öka rättssäkerheten.⁵⁶

Med den bakgrunden ter det sig egendomligt att stifta en oklar bestämmelse som artikel 6.2 i den färdiga Rom I-förordningen. När det är upp till medlemsstaternas interna domstolar att tolka bestämmelsen är det inte alls säkert att domstolarna skulle komma fram till samma slutsats om vilken lag, alternativt vilka lagar, som ska tillämpas på avtalet och tvisten. Som bestämmelsen i artikel 6.2 i Rom I-förordningen ser ut så är den inte överensstämmande med målet om varför förordningen kom till.

Vidare bör lagvalsreglerna i Rom I-förordningen vara mycket förutsägbara för att bidra till rättssäkerheten i de övergripande målen.⁵⁷ Bestämmelsen i artikel 6.2 är inte heller överensstämmande med målet om att den bör vara mycket förutsägbar. För att uppnå en överensstämmelse med de två målen ovan måste EU-domstolen göra en tolkning av ar-

---

⁵⁶ Skäl 6 till Rom I-förordningen.

⁵⁷ Skäl 16 till Rom I-förordningen.

tikel 6.2 i Rom I-förordningen med hjälp av de mer specifika skälen för konsumentavtal.

Konsumenter anses vara en svagare part och bör därför skyddas av lagvalsregler som är mer gynnsamma för konsumentens intressen än Rom I-förordningens allmänna regler.⁵⁸ Med stöd av det skälet bör bestämmelsen i artikel 6.2 i Rom I-förordningen ges en betydelse som är till fördel för konsumenten. Frågan är vilket av tolkningsalternativen som med den bakgrunden kan anses mest lämplig för artikel 6.2 i Rom I-förordningen.

Russinteorin erbjuder det bästa skyddet för konsumenten av de två tolkningsalternativen som undersöks i den här uppsatsen. Teorin erbjuder konsumenten ett mycket långtgående skydd som ingen nationell rättsordning ger. En tillämpning av russinteorin ger i hög grad lagvalsregler som är mer gynnsamma än Rom I-förordningens allmänna regler. Lagvalsreglerna skulle också ligga helt i konsumentens intresse.

Alternativet att en lag ska tillämpas på hela avtalet ger inte konsumenten ett lika långtgående skydd som russinteorin. Konsumenten måste vid en tvist, där vissa regler i konsumentens lag är mer gynnsamma och vissa regler i den partsvalda lagen är mer gynnsamma, göra ett aktivt val till den partsvalda lagen för att den ska ges företräde framför konsumentens lag. Konsumenten kan enligt det andra alternativet istället göra ett aktivt val till den egna lagen om den ger ett sammantaget bättre skydd. Därför ges ett mer gynnsamt skydd än de allmänna lagvalsreglerna i Rom I-förordningen också vid en tillämpning av den andra tolkningslösningen.

Båda tolkningsalternativen leder till att målet i Rom I-förordningen om att skydda konsumenten uppfylls. Russinteorin kan anses uppfylla målet på ett, för konsumenten, bättre sätt eftersom den ger ett mer långtgående skydd. Med beaktande av den teleologiska tolkningsmetodens andra användningsområde, att förhindra att bestämmelser får orimliga konsekvenser, så är dock den troligaste slutsatsen att metoden ger resultatet att det andra tolkningsalternativet ska tillämpas för att lösa problemet i artikel 6.2 i Rom I-förordningen.

---

⁵⁸ Skäl 23 till Rom I-förordningen.

4.3 Jämförelser av betydelsen i olika språkversioner

Begränsningen av partsautonomin i artikel 6.2 i Rom I-förordningen har följande lydelse i den svenska språkversionen:

”Ett sådant val får dock inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras konsumenten genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inte lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkt 1.”

Som synes ger den svenska språkversionen inte någon vägledning i hur ett lagval som till viss del är till nackdel för konsumenten ska bedömas. Lydelsen av artikeln öppnar för flera tolkningsalternativ vars innebörd har analyserats ovan.

Det är inte lämpligt med en lagstiftning som är oklar och lätt leder till tolkningsproblem. När det uppstår problem i gemenskapsrättsliga bestämmelser, som den här, kan ledning hämtas från de olika språkversionerna. Om tolkningen klart skulle framgå av någon av de andra språkversionerna ska bestämmelsen ges den tolkning som framgår i den andra språkversionen.

Den engelska språkversionen av samma stycke i artikeln säger följande:

”Such a choice may not, however, have the result of depriving the consumer of the protection afforded to him by provisions that cannot be derogated from by agreement by virtue of the law which, in the absence of choice, would have been applicable on the basis of paragraph 1.”

Inte heller den engelska språkversionen av Rom I-förordningen ger någon förklaring till hur man ska agera i en situation där den partsvalda lagen till viss del är till nackdel för konsumenten jämfört med hans egen lag. Allt som sägs är egentligen, precis som i den svenska språkversionen, att konsumenten inte får fråntas de rättigheter som ges honom enligt tvingande rätt i lagen i konsumentens land.

Då inte heller den engelska språkversionen ger någon ledning återstår, för uppsatsen, enbart möjligheten att den franska version ger ledning till hur bestämmelsen ska tolkas. Den franska språkversionen lyder:

”Ce choix ne peut cependant avoir pour résultat de priver le consommateur de la protection que lui assurent les dispositions auxquelles il ne peut être dérogé par accord en

vertu de la loi qui aurait été applicable, en l'absence de choix, sur la base du paragraphe 1.”

Även den franska språkversionen leder till samma tolkningsproblem då den enbart fastställer att ett lagval inte får beröva konsumenten det skydd som tillförsäkras honom enligt tvingande regler i konsumentens land.

En jämförelse av de olika språkversionerna ger inte någon klarhet i hur artikel 6.2 jämfört med artikel 6.1 i Rom I-förordningen ska tolkas. Att ingen av de här tre versionerna gav någon ledning till hur bestämmelsen ska tolkas betyder inte att någon av de andra officiella språkversionerna i EU inte gör det. De tre språkversioner som har analyserats i den här uppsatsen var dock nästintill ordagranna, det kan tyda på att bestämmelsen är oklar i alla språkversioner. När bestämmelserna i artikel 6.2 måste tolkas i ett fall i EU-domstolen får de, om ingen av de övriga språkversionerna ger svar, applicera andra tolkningsmetoder på bestämmelsen för att utröna dess betydelse.

4.4 Egna tankar och slutsatser

Tre tolkningsmetoder har analyserats i kapitlet för att utröna vilken betydelse artikel 6.2 i Rom I-förordningen ska ges. Analysen har lett fram till möjliga slutsatser som EU-domstolen kan komma fram till vid en bedömning av vad artikel 6.2 i Rom I-förordningen har för betydelse. Det har också diskuterats vad EU-domstolen i sådana fall tar hänsyn till och lägger vikt vid för att avgöra frågan.

Risken att artikel 6.2 i Rom I-förordningen ges olika betydelse i olika medlemsstater om tolkningen lämnades till de nationella domstolarna talar för en tillämpning av den autonoma tolkningsmetoden. En autonom bestämmelse av betydelsen av artikeln utesluter inte att domstolen samtidigt tillämpar någon, eller flera, av de andra tolkningsmetoderna. Tvärtom kan en teleologisk metod vara till stor hjälp, eller helt nödvändig, för att avgöra den lämpligaste betydelsen av artikeln. Även en analys av de olika språkversionerna kan bringa klarhet i hur artikeln ska tolkas.

I den autonoma tolkningsmetoden tas troligen hänsyn till bland annat de olika tolkningsalternativens positiva och negativa effekter. På den punkten skiljer sig alternativen åt. Russinteorin får anses ha fler, och mer långtgående, negativa effekter dels på partsförhållandet och dels på den interna marknaden. Det andra tolkningsalternativet, att en

lag tillämpas på hela avtalet får därför anses mer lämpligt som lösningen på problematiken med artikel 6.2 i Rom I-förordningen enligt den autonoma metoden.

Vid en tillämpning av den teleologiska tolkningsmetoden för att lösa tolkningsproblematiken i artikel 6.2 får särskild hänsyn tas till målen för förordningen som behandlar konsumentavtalet. Eftersom konsumenter är en svagare part ska de skyddas av regler som är mer gynnsamma för deras intressen. Utan hänsyn till alternativens negativa sidor öppnar den teleologiska tolkningen för russinteorin, dock ger även det andra alternativet regler som är gynnsamma för konsumentens intressen.

Den teleologiska tolkningsmetoden ska också förhindra att bestämmelser är mer långtgående än vad som krävs och därmed får orimliga konsekvenser. Med beaktande av det här andra användningsområdet visar det sig att russinteorin ger ett allt för långtgående skydd som får orimliga konsekvenser. Den rimliga slutsatsen av den teleologiska tolkningsmetoden ger då att en lag ska tillämpas på hela avtalet.

Vid jämförelserna av de olika språkversionerna användes den svenska, den engelska och den franska språkversionen. Jämförelsen ledde dock inte till någon lösning på tolkningsproblemet i artikel 6.2 i Rom I-förordningen eftersom de hade nästintill exakt samma ordalydelse. Alla tre sade att en lagvalsklausul inte får leda till att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras honom enligt konsumentens lag, men de sade ingenting om hur bestämmelsen ska tillämpas.

Enligt en sammanvägd tolkning av de tre tolkningsmetoderna, som presenterats i kapitlet, skulle ett avgörande leda till att teorin om en lag skulle tillämpas på alla internationella konsumentavtal. Den slutsatsen stämmer överens med vilket alternativt som ansågs lämpligast efter en analys av de båda alternativen.

5 Sammanfattande tankar och slutsatser

På grund av att EU:s inre marknad med fri rörlighet för bland annat varor har skapat ett ökat handelsutbyte över gränserna även för konsumenter måste konsumenterna erhålla ett skydd även i internationella affärer. När en tvist uppstår är frågan bland annat vilken lag som ska tillämpas på tvisten så att konsumenten kan anses ha ett fullgott skydd.

Enligt huvudregeln i artikel 6.1 i Rom I-förordningen ska lagen i landet där konsumenten har sin vanliga vistelseort tillämpas. I artikel 6.2 i Rom I-förordningen ges parterna möjligheten att göra ett gemensamt lagval, dock med begränsningen att det inte får vara till nackdel för konsumenten jämfört med huvudregeln. Ett tolkningsproblem uppstår då den partsvalda lagen till vissa delar är till nackdel för konsumenten.

Ett sätt att lösa tolkningsproblemet är genom en tillämpning av den så kallade russinteorin. Konsumenten tillåts då att välja de för honom mest gynnsamma reglerna ur respektive lag och därigenom skapa ett mycket långtgående skydd som inte kan erhållas i någon nationell rättsordning. Alternativet är att lösa problemet genom att en lag tillämpas på hela avtalet. Konsumenten väljer då en regel ur någon av lagarna och den lagen blir därigenom tillämplig på hela avtalet. Frågan är vilken av tolkningsmetoderna som kan anses mest lämplig för att lösa problemet med tillämpningen av artikel 6.2.

Både russinteorin och alternativet med en lag har både för- och nackdelar. Russinteorin ger ett mer långtgående skydd för konsumenten och för därför också med sig stora nackdelar för näringsidkaren och möjliga negativa effekter på den inre marknaden. Om näringsidkaren drabbas av att det för konsumenten mest gynnsamma ur två rättsordningar kan användas mot honom kan det leda till att näringsidkaren undviker handel med konsumenter från andra stater. Det skulle innebära en inskränkning av den fria rörligheten som skapats på den inre marknaden av EU. En sådan effekt är inte överensstämmande med EU-rätten.

Alternativet med en lag ger inte ett lika långtgående skydd och nackdelarna för näringsidkaren är inte lika många eller omfattande. Den inre marknaden bör inte påverkas i någon större utsträckning av alternativet. Det andra tolkningsalternativet stämmer bättre överens med målen med Rom I-förordningen eftersom konsumenten tillförsäkras det skydd som sammantaget anses ge det mest gynnsamma skyddet. Samtidigt gynnar det

näringsidkaren att enbart en lag tillämpas jämfört med en mix av två lagar. Sammantaget leder det till en högre rättssäkerhet mellan parterna än om russinteorin tillämpas.

Risken att artikel 6.2 i Rom I-förordningen ges olika betydelse i olika medlemsstater om tolkningen lämnades till de nationella domstolarna talar för en tillämpning av den autonoma tolkningsmetoden. En autonom bestämmelse av betydelsen av artikeln utesluter inte att domstolen samtidigt tillämpar någon, eller flera, av de andra tolkningsmetoderna. Tvärtom kan de andra metoderna vara till hjälp för att avgöra den mest lämpliga tolkningen av artikelns lydelse.

Sammantaget leder tolkningsmetoderna från EU-domstolen till att alternativet med en lag som tillämpas på hela avtalet anses som den bästa lösningen på tolkningsproblemet i artikel 6.2 i Rom I-förordningen. Russinteorin faller på de alltför långtgående negativa konsekvenserna med en tillämpning av den. Den slutsatsen stämmer överens med vilket alternativ som ansågs lämpligast efter en analys av de båda tolkningsalternativen. En sådan enhetlighet får anses tyda på att slutsatserna är korrekta.

Fram till dess att EU-domstolen kommit till ett avgörande kommer lagvalsfrågan i konsumentförhållanden dock vara fortsatt oklar. Att en bestämmelse som rör en skyddsvärd grupp är oklar är inte lämpligt eftersom ett gynnsammare skydd för gruppen inte uppnås. Det är önskvärt att ett avgörande om hur artikel 6.2 i Rom I-förordningen kommer så snart som möjligt för att motverka oklarheten och osäkerheten som råder för både konsumenter och näringsidkare.

När EU-domstolen kommit till ett avgörande kan det domslutet användas av medlemsstaternas interna domstolar som vägledning för hur artikel 6.2 i Rom I-förordningen ska tolkas. Ett avgörande får effekten att bestämmelsen kommer att tolkas lika i alla domstolar inom EU och de grundläggande målen med Rom I-förordningen blir då uppfyllda. För att komma ifrån osäkerheten får ett avgörande från EU-domstolen anses önskvärt, gärna inom en snar framtid. Tyvärr är det inte troligt att ett avgörande kommer snart.

Konsumenttvister rör ofta små summor och rättegångar innebär stora kostnader. Konsumenter är inte heller någon resursstark grupp. Om parterna inte kunnat lösa tvisten internt och en domstol kommit fram till ett domslut på egen hand är det inte troligt att parterna överklagar till högre rätt för att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. Det får anses troligt att parterna inte vågar riskera högre rättegångskostnader bara för ett

förhandsavgörande då tvistesumman i jämförelse är förhållandevis liten. För att ett avgörande från EU-domstolen ska avges krävs därför att någon av medlemsstaternas underinstanser begär ett förhandsavgörande. Förhoppningsvis begärs ett sådant avgörande inom en snar framtid så att oklarheten och osäkerheten för parterna istället bli en klarhet och säkerhet.

Avslutningsvis bör lämpligheten med ett accepterande av partsautonomin i konsumentförhållanden ifrågasättas. Som påvisats i analyserna ovan respekteras varken partsautonomin eller tankarna bakom partsautonomin i något av tolkningsalternativen. Ofta existerar inte någon gemensam partsvilja i egentlig mening eftersom det är näringsidkaren som ensidigt författar avtalsvillkoren. En lagvalsklausul leder inte heller till någon förutsebarhet eller enkelhet mellan parterna eftersom det inte går att förutse vilken eller vilka lagar som kommer tillämpas på avtalet. Som reglerna kring lagvalsfrågan för gränsöverskridande konsumentkontrakt ser ut idag så fyller partsautonomin inte den funktion som är brukligt.

Referenslista

Offentligt tryck

1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I).

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

KOM (2002) 654 slutlig, Grönbok om omvandlingen av 1980 års Romkonvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser till ett gemenskapsinstrument och dess revidering i samband därmed.

Rättspraxis

Mål 283/81 Srl CILFIT och Lanificio di Gavardo SpA mot Ministero della sanità [1982] ECR 3415.

Mål C-83/96 Provincia autonoma di Trento och Ufficio del medico provinciale di Trento mot Dega di Depretto Gino SNC [1997] ECR I-05001.

Bibliografi

Bogdan, Michael, Svensk och internationell privat- och processrätt, 7 uppl. Norstedts Juridik, 2008, Stockholm.

Giuliano, Mario och Lagarde, Paul, Report on the draft convention on the law applicable to contractual and non-contractual obligations.

Hettne, Jörgen och Otken Eriksson, Ida, EU-rättslig metod – Teori och genomslag i svensk rättstillämpning, 1 uppl. Norstedts Juridik, 2005, Stockholm.

Hill, Jonathan, Cross-border consumer contracts, 1 uppl. Oxford University Press, 2008, Oxford, England.

Larsson, Marie, Konsumentskyddet över gränserna – särskilt inom EU. En studie i internationell privat- och processrätt, Ak. avh. 1 uppl. Iustus Förlag, 2002, Uppsala.

Referenslista

Pålsson, Lennart, Romkonventionen – tillämplig lag för avtalsförpliktelser, 1 uppl. Norstedts Juridik, 1998, Stockholm.

Ragno, Francesca, The law applicable to consumer contracts under the Rome I Regulation, från Ferrari, Franco och Leible, Stefan, Rome I Regulation – The law applicable to contractual obligations in Europe, 1 uppl. European Law Publishers, 2009, München, Tyskland.

Schermers, Henry G och Waelbroeck, Denis, Judicial protection in the European Union, 6 uppl. Kluwer, 2001.